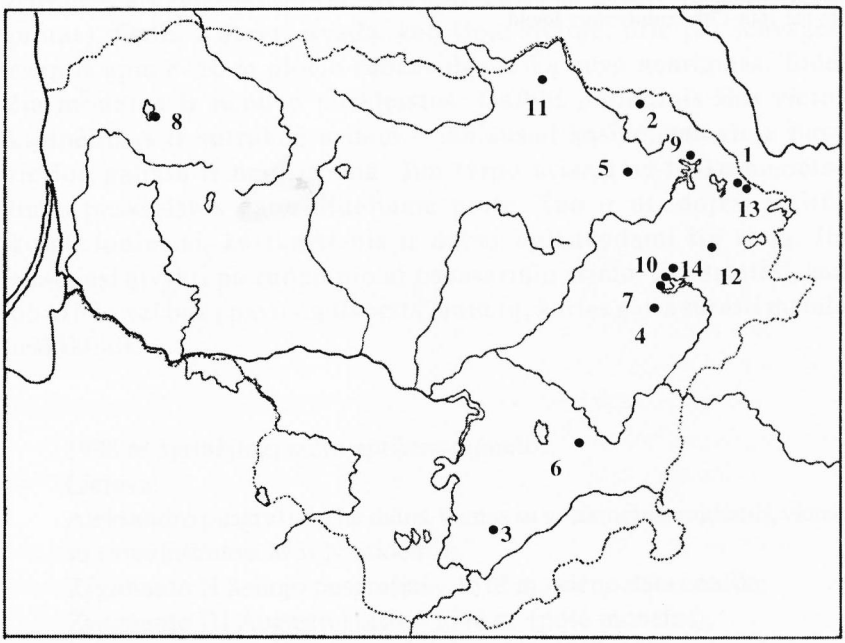

Pav. 52. Povandeniniai archeologiniai tyrinėjimai 1998 ir 1999 m.:
Fig. 52. The underwater archaeological survey in 1998-1999:

1. Balčio ež., 2. Čedaso ež., 3. Didžiulio ež., 4. Dubingių ež., 5. Dviragio ež., 6. Galvės ež., 7. Luokėso ež., 8. Platelių ež., 9. Sartų ež., 10. Siesarčio ež., 11. Širvenos ež., 12.Ūkojo ež., 13. Zaraso ež., 14. Želvo ež.

XII. POVANDENINĖ ARCHEOLOGIJA

Zenonas BAUBONIS

POVANDENINIAI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI TRAKUOSE, GALVĖS EŽERE

1998–1999 m. Trakų istorinio nacionalinio parko užsakymu Trakuose, Galvės ežere, buvo tęsiami 1997 m. pradėti povandeniniai archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai.

Iššvalgius Galvės ežero dugną tarp Trakų pusiasalio pilies ir Karaimų salos, šalia dabartinio tilto, maždaug 300 m^2 plote, aptikta dumblu užneštų medinių polių liekanų. Šalia jų rastos medinių sijų ir skersinių liekanos leidžia manyti, kad šioje vietoje senovėje yra buvęs medinis tiltas.

Šioje teritorijoje tyrinėjimais nustatytos 2 grupės medinio tilto konstrukcinių elementų. Tai poliai, stačiai ir įstrižai vis dar styrantys ežero dugne, taip pat tarp polių, ant ežero dugno, gulintys horizontalūs mediniai elementai. Tyrinėjimų metu iš viso užfiksuota 15 polių, kurių skersmuo nuo 16 iki 26 cm. Ju aukštis virš ežero dugno siekė nuo 1 iki 62 cm. Horizontalių konstrukcinių elementų – medinių sijų ir skersinių iš viso rasta 20 vnt. Jų ilgis siekė nuo 96 iki 726 cm, o plotis nuo 6 iki 29 cm.

Iš aptiktųjų polių planinio išsidėstymo galima spėti, kad tyrinėjimų metu, matyt, buvo atidengta R konstrukcijos dalis. Poliai buvę sukalti į ežero dugną poromis, kurios nutolusios viena nuo kitos maždaug 1,5 m atstumu. Kaip jau minėta, tikriausiai tai kairiosios tilto dalies atrama.

Tarp medinių konstrukcinių liekanų rasta nemažai archeologinių radinių. Didesnio dėmesio verti: medinis samtis vandeniui iš valties semti, tinklo plūdė iš žievės, 2 moliniai tinklų pasvarai, moliniai kokliai ir jų fragmentai bei daugybė žiestų puodų šukių. Turima medžiaga leidžia tilto

liekanas datuoti XV a. Dendrochronologinei analizei paimtas medienos mėginys iš polio Nr. 2, datuotas XVI a. Vadinasi, tiltas naudotas ir po pilies gyvavimo laikotarpio.

Lygiagrečiai su tyrinėjimais objekte Nr. 3 vyko ežero dugno tarp Trakų pusiasalio ir Bažnytėlės salos povandeninis žvalgymas. Yra nuomonių, kad Trakų pilių egzistavimo metu šioje vietoje būta tilto, kuris jungė abi pilis. Ežero dugnas šioje vietoje padengtas storu dumblo sluoksniu, polių ar kitokių medinių konstrukcijų, liudijančių tilto buvimą šioje vietoje, nerasta. Kiek arčiau pakrantės aptikta nemažai akmenų ir plytų, kurie ežero dugne atsidūrė, matyt, pilies griuvėsiams slenkant į ežerą.

1997–1998 m. povandeniniai archeologiniai tyrinėjimai leidžia teigti, kad tiltas senovėje jungė Karaimų ir Bažnytėlės salas, o ne pilies pusiasalį ir Bažnytėlės salą, kaip anksčiau buvo manoma. Kad būtų galima visiškai tiksliai nustatyti senovinių tiltų buvimo vietas su perspektyva juos atstatyti, tikslinga tęsti Trakuose povandeninius archeologinius tyrinėjimus.

1999 m. Galvės ežere šie tyrinėjimai vykdyti tik Užutrakyje. Tyrinėti 3 plotai, 2 iš jų pasirinkti tarp Šv. Marijos paminklo postamento ir viduriniosios salos dalies, kur manoma, buvo nuskendusi Šv. Marijos statula.

Pirmajame tyrinėjimų plote (nuo ežero kranto) buvo pažymėtas 50 m pločio ir 100 m ilgio sklypas, kuris ištirtas išilgai 4 m pločio juostomis.

Kitame tyrinėjimų plote buvo žvalgyta plaukiant pagal kompasą iki salos ir atgal kas 4 m. Šv. Marijos skulptūros nerasta.

Trečiasis tyrinėjimų plotas apėmė buvusių Tiškevičių rūmų valčių prieplaukos teritoriją (kur aptikta atskirų polių liekanų po didžiąja prieplauka) iki pačių rūmų. Šių žvalgomųjų tyrinėjimų tikslas – lokalizuoti atskiras kultūros vertybes ir architektūros elementus, priklausiusius dvarui ar jo priklausiniams. Rastos laiptų turėklus puošusios vazų dalys.

Zenonas BAUBONIS

Underwater archaeological investigation in Trakai (Galvė lake)

While prospecting the bottom of Galvė lake (Trakai) in 1998-1999 postholes were discovered between the castle in the Trakai peninsula and the Karaite isle indicating that there used to be a bridge dating to the 15th-16th century. The underwater prospecting for archaeological objects was carried out in the Galvė lake near Užutrakis.